

Υπόθεση T-504/93

Tiercé Ladbroke SA κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Προσφυγή ακυρώσεως — Απόρριψη καταγγελίας — Άρθρο 86 —
Αγορά αναφοράς — Συλλογική δεσπόζουσα θέση —
Άρνηση χορηγήσεως αδείας μεταδόσεως — Άρθρο 85, παράγραφος 1 —
Ρήτρα απαγορεύσεως αναμεταδόσεως»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (δεύτερο πενταμελές τμήμα) της 12ης Ιουνίου
1997 II - 927

Περίληψη της απόφασης

1. *Πράξεις των οργάνων — Αιτιολογία — Υποχρέωση — Έκταση — Απόφαση της Επιτροπής περί απορρήψεως καταγγελίας για παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού — Παραπομπή σε επιστολή αποσταλείσα δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63 (Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 190· κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 3· κανονισμός 99/63 της Επιτροπής, άρθρο 6)*
2. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Οικεία αγορά — Οριοθέτηση — Κριτήρια (Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 86)*

3. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Οικεία αγορά — Γεωγραφική οριοθέτηση — Κριτήρια*
(*Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 86*)
4. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως ιπποδρομιών — Μη ύπαρξη άμεσης ή έμμεσης εκμεταλλεύσεως των δικαιωμάτων στην αγορά κράτους μέλους — Άρνηση χορηγήσεως σε εταιρεία συννομολογήσεως στοιχημάτων αδειάς εκμεταλλεύσεως για το έδαφος του εν λόγω κράτους — Κατάχρηση — Δεν υφίσταται*
(*Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 86*)
5. *Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας — Άσκηση — Χορήγηση αποκλειστικής αδειάς εκμεταλλεύσεως — Περιορισμός του ανταγωνισμού — Προϋποθέσεις*
(*Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 85 § 1*)
6. *Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Προσβολή του ανταγωνισμού — Έννοια — Άρνηση εκ μέρους των συμβαλλομένων σε ορισμένη συμφωνία να χορηγήσουν σε τρίτον άδεια εκμεταλλεύσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας*
(*Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 85 § 1*)

1. Το κατά πόσον μια κοινοτική πράξη πληροί την υποχρέωση αιτιολογήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 190 της Συνθήκης εξαρτάται από τη φύση της οικείας πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε. Έτσι, οι απαιτήσεις όσον αφορά την αιτιολόγηση είναι πολύ μειωμένες όταν ο ενδιαφερόμενος συνεργάστηκε στενά στη διαδικασία καταρτίσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως και συνεπώς γνωρίζει τους λόγους για τους οποίους η διοίκηση έκρινε ότι δεν μπορεί να δεχθεί την αίτησή του.

Συναφώς, απόφαση της Επιτροπής με την οποία απορρίπτεται καταγγελία για παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού είναι επαρκώς αιτιολογημένη όταν παραπέμπει, χωρίς να τα επαναλαμβάνει ρητώς, στα επιχειρήματα που περιλαμβάνονται σε επιστολή αποστολεία στον καταγγέλλοντα δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63 και

εκθέτει με επαρκή σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους απορρίφθηκε η καταγγελία, επιτρέποντας έτσι στον καταγγέλλοντα να ασκήσει τα δικαιώματά του ενώπιον του κοινοτικού δικαστή και στον τελευταίο να ασκήσει τον έλεγχο νομιμότητας της αποφάσεως αυτής.

2. Για την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης, η αγορά του οικείου προϊόντος ή της οικείας υπηρεσίας περιλαμβάνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που μπορούν να υποκατασταθούν αμοιβαία ή να εναλλαχθούν σε ικανοποιητικό βαθμό με το συγκεκριμένο προϊόν ή την υπηρεσία, όχι μόνο βάσει των αντικειμενικών χαρακτηριστικών τους, δυνάμει των οποίων είναι ιδιαζόντως ικανά να ικανοποιήσουν πάγιες ανάγκες των καταναλωτών, αλλά και βάσει των συνθηκών ανταγωνισμού καθώς και της διαρθρώσεως της ζήτησεως και της προσφοράς στην οικεία αγορά.

3. Σύμφωνα με την οικονομία του άρθρου 86 της Συνθήκης, ο ορισμός της γεωγραφικής αγοράς εξαρτάται, όπως και ο ορισμός της αγοράς των προϊόντων, από οικονομικές εκτιμήσεις. Η γεωγραφική αγορά μπορεί να οριστεί ως το έδαφος επί του οποίου οι αντικειμενικές συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ όλων των οικείων επιχειρηματιών είναι παρεμφερείς ή επαρκώς ομοιογενείς.

4. Στο μέτρο που η γεωγραφική αγορά της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως ιπποδρομιών διαρρέεται σε χωριστές εθνικές αγορές, οι δε εταιρίες ιπποδρομιών ενός κράτους μέλους Α αρνούνται, μη υφισταμένης άμεσης ή έμμεσης εκμεταλλεύσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας τους στην αγορά ενός κράτους μέλους Β, να χορηγήσουν σε εταιρία συνομολογήσεως στοιχημάτων του κράτους Β άδεια εκμεταλλεύσεως της ηχητικής και τηλεοπτικής καλύψεως των ιπποδρομιών που οργανώνουν, η άρνηση αυτή δεν συνιστά δυσμενή διάκριση μεταξύ των επιχειρηματιών που ασκούν δραστηριότητα στην αγορά του κράτους Β και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως συνεπαγόμενη περιορισμό του ανταγωνισμού στην αγορά αυτή. Η άρνηση αυτή δεν μπορεί επίσης να θεωρηθεί καταχρηστική με μόνη αιτιολογία ότι πρακτορεία που ασκούν δραστηριότητα στην αγορά ενός τρίτου κράτους Γ διαθέτουν την εν λόγω ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη, εφόσον δεν υφίσταται ανταγωνισμός μεταξύ των πρακτορείων ιπποδρομιών των κρατών Β και Γ.

Έστω και αν υποτεθεί ότι η παρουσία των εταιριών ιπποδρομιών στην αγορά του κράτους Β όσον αφορά την ηχητική και τηλεοπτική κάλυψη ιπποδρομιών δεν αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για την εφαρμογή του άρθρου 86, η άρνηση αυτή δεν εμπίπτει στην απαγόρευση της

διατάξεως αυτής παρά μόνον αν αφορά προϊόν ή υπηρεσία που εμφανίζεται είτε ως ουσιώδες στοιχείο για την άσκηση της κύριας δραστηριότητας συνομολογήσεως στοιχημάτων, υπό την έννοια ότι δεν υπάρχει πραγματικό ή εν δυνάμει υποκατάστατο, είτε ως νέο προϊόν, η εμφάνιση του οποίου εμποδίζεται παρά την πιθανή ειδική διαρκή και τακτική ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών. Συναφώς, η τηλεοπτική μετάδοση των ιπποδρομιών, μολονότι αποτελεί πρόσθετη και μάλιστα πρόσφορη υπηρεσία προσφερόμενη στους στοιχηματίζοντες, δεν είναι αφ' εαυτής απαραίτητη για την άσκηση της κύριας δραστηριότητας της συνομολογήσεως στοιχημάτων.

5. Το γεγονός και μόνον ότι ο κάτοχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας έχει μεταβιβάσει σε έναν μοναδικό κάτοχο αδείας εκμεταλλεύσεως αποκλειστικό δικαίωμα στο έδαφος κράτους μέλους, απαγορεύοντας τη χορήγηση περαιτέρω αδειών κατά τη διάρκεια καθορισμένης περιόδου, δεν αρκεί για τη διαπίστωση ότι μια τέτοια σύμβαση πρέπει να θεωρείται ως το αντικείμενο, το μέσο ή η συνέπεια μιας συμφωνίας απαγορευμένης από τη Συνθήκη. Ωστόσο, η άσκηση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και του παραχωρηθέντος δικαιώματος που απορρέει από αυτό δύναται, όταν συντρέχουν οικονομικές ή νομικές περιστάσεις που έχουν ως αποτέλεσμα τον αισθητό περιορισμό της οικείας δραστηριότητας ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην αγορά, λαμβανομένων υπόψη των ιδιομορφιών της αγοράς αυτής, να εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

6. Η απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης αφορά κάθε

συμφωνία, απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική που έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού που υφίσταται ή θα μπορούσε να υφίσταται μεταξύ των μερών, αλλά και του ανταγωνισμού που θα μπορούσε να υφίσταται μεταξύ των μερών ή ενός μέρους και τρίτων.

Κατά συνέπεια, μια συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων που έχει ως αντικείμενο την απαγόρευση χορηγήσεως σε τρίτον άδειας εκμεταλλεύσεως δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας δεν εξαιρείται του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, απλώς και μόνο διότι κανείς από τους συμβαλλομένους δεν χορήγησε σε τρίτον τέτοια άδεια στην οικεία αγορά και διότι, ως εκ τούτου, δεν έχει υποστεί κανένα περιορισμό η υφιστάμενη ανταγωνιστική θέση των τρίτων.

Πράγματι, είναι μεν αλήθεια ότι μια τέτοια άρνηση, ελλείψει υφισταμένου ανταγωνισμού στην οικεία αγορά, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δημιουργεί διακρίσεις και, επομένως, μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της Συνθήκης, μια συμφωνία όμως έχουσα ως αντικείμενο μια τέτοια άρνηση μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του εν δυνάμει ανταγωνισμού στην οικεία αγορά, εφόσον στερεί από κάθε συμβαλλόμενο την ελευθερία να συνάπτει απευθείας σύμβαση με τρίτον, παραχωρώντας του άδεια εκμεταλλεύσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας του, και να ανταγωνίζεται έτσι τους λοιπούς συμβαλλομένους στην οικεία αγορά. Εξάλλου, μια τέτοια συμφωνία θα μπορούσε να οδηγήσει «στον περιορισμό ή στον έλεγχο (...) της διαθέσεως» και/ή «στην κατανομή των αγορών» κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, στοιχεία β' και γ', της Συνθήκης.